

SINAN

KERKÜK (ŞEHRİZÖR)

CM 93

KALE CAMİİ, ŞEHR-İ ZÛL (?) GÜLANPĒR KALESİ

TM (1-112)

SINAN DEĞİL - MEVCUT DEĞİL

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Kerkük

Kanunî Sultan Süleyman, Kerkük'ü doğrudan gelerek saldırıya karşı önemli bir savunma merkezi yaptı. Bu tarihten sonra, şehir Musul ile Bağdat arasındaki ticaret yolunun önemli bir uğrağı oldu.

Kerkük'ün kale kısmı önce bir sur ile çevrilmişti. Burada eski bir türbeden başka Ulu cami, ayrıca tepenin yamaçlarında Mâr-ı Daniyal adlı başka bir cami vardı.

Meşdan Larousse, C. 7. s. 185.

Kerkük eski hayvanlarda Şehr-i Zevr adı ile geçiyor.

Evluya, C. IV.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Adilcavaz - 940 tarihinde Süleymana
teslim edilmiş ilk hâkimi
Zâl Pasadır.

S. 143.

Ercis 955 de Süleyman fethetti

S. 147.

Kal'ia için de bir de Süleyman Han camii'i
var ki eski Yusuf Şah camii'inin tamerin
den vücudunda gelmiştir. Kâfi kârgür tonoz
bina ile mübenni tarz - i kadim bir
cami olup bir de minaresi var.

S. 148

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

KERKÜK

1554'de Sohrâb problemi hal edilince, Kerkük yeniden teşkil edilen Şehrizor sancağının merkezi oldu. III. Murad devrinde ise çevre -deki 16 sancak ve oca klık, hükûmetin bağlandığı Şehrizor beylerbeyi nin yerleşikleri yerler haline getirildi.

Türk Ansiklopedisi, C. 21., s. 497.

Halep hazinesinden 100.000 filori ihraç olup ve Piricik sancağında zeamete
mutasarrıf olan Sinan Bey emir tayin kılınıp ahçı ile varup Beylerbeğiyle
birleşip ve İstanbuldan dahi bir mühendis - mimar gönderitip ve üzerinde
olan Beyler ve böhük ağalara gönüllüsite ve yeniceri azab ağalara tay-
faharile cem olup kal'ai zulüm mukabelesinde dernek ettiklerinde
mimar - mühendis Gülanber tepesi demekte meşhur mahal ki sabikan
Hezret Paşa anda bir küçük Hisar varışu yaptımote. Üzerinde kale ve
abağısında Prızdal canı bine şehir yapılmak münesip gömü tüp ve keres-
teri hazırlanıp bünyad urulması için etrafı kazılıp mühürya olduktan
sonra ol hinde bu bendeleri nazme şehnameye gayri memur ve Harir
kadisi olmakla anda hazır olduğum ~~ecilden~~ ecilden senei mezbure
(969) (1561-2) Zilkadesinin evasitında bir mübarek saat ihtiyar
olunup..... zebhi kurbani murâileyh Beylerbeyi ... Bekir Bey bizzat

(2)

kendü ellerile ettiler. Velhasıl ilki yıl alettevali yapı yapılar bi âli kal'a ve bildei sedidet ül hisar mamur oldu ki ol diğartarda naziri olmayup etrafında olan nevahi ve kuranın sebebile müreffeh ül hal olup eza'fe muazzaf şenlikleri ziyade olup devamı devleti padişahi ediyisine müdavemet gösterdiler ve şehri mezkûr da lâzım olan cami ve han ve çarşı ve bezgazistân ve hamam ve değirmen ve sarayı mirimiran ve hanehayi ümera ve ağayan ve mahallate şehriyan ve odelhayi yeniceri ve gılman bilcümle müzeyyen ve mükemmel olup ve ab ve havası yevmen feyevmen itidal bulup mütevattınları dahi yapı yapı alıseyortlar... ve sene 971 de bina itmam buldu, iş erterine riayetler olunup terakkiler verildi. (Seyyit İskan, Silsile name, s. A. 88) Osman Ergin, Türk Şehirlerinde İmarat Sistemi (İstanbul, 1939) s. 63.

Şehrîzûr

Asur tular zamanında huşlu halkının yaşadığı Zamua ilinin merkezi.

Talût ve Davud'a ait efsanelerden anlaşıldığına göre şehinde çok sayıda yphudi vardı. Sasani yönetiminin devam ettiği sırada şehir Araplar tarafından alındı. Daha sonra yerinin sefahiği yüzünden âsilerin ve harici toplulukların sığındığı merkez oldu. Küntler burada Hasanveyhî soyunu kurdular (1009 - 1042). XII. yüzyılda Türkmencer ile Zengî atabeklerin eline geçti. Erbil atabeki Muzafferüddin Kökböri'nin merkezi oldu. 1226 depreminde harap oldu. Sonra Aridilen soyunun haki niğetine girdi. 1639 da Kasrîsinin anlaşmasıyla Osmanlıların eline geçti. İstanbul'dan tayin edilen valiler tarafından yönetildi. XVIII. yy da Şehrîzûr eyaleti kuruldu. Bu eyalet Kerkük, Erbil, Köysancak, Karaşolan, Revandêz ve Harir sancaklarından meydana geliyordu. 1867 idari islahatı Kerkük sancığına bağlandı....

Meydan Harvusse, C. XI, s. 747.